

יחידה מספר 6 - אני והחברה

מדריך למדריך

"יהי כבוד חברך"

חביב עליך כש שלך"

(מסכת אבות ב', י"ג)

5 4 3 2 1

5. אני ומשפחתי

6. אני והחברה

7. בחברה טובה

8. לתת

כתיבה והפקה:

ניהול חינוכי: הדר סופר
צוות היגוי: רוחמה ווגל, אהרון סולטן
ריכוז: חני מנצורה
כתיבה: רועי זמיר ואליסף תל-אור
עיצוב גרפי: נעמה כץ

5 - 4 - 3 - 2 - 1

"יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" (מסכת אבות ב', י"ג)

6

מטרות:

1. התלמיד יבחן את האקלים הכיתתי והיחסים בין אדם לחברו בסביבתו הקרובה.
2. התלמידים יעלו רעיונות שבאמצעותם ניתן לשפר את היחסים בין אדם לחברו.

שלבי הפעילות:

- חלק א' - פתיחה - בעיות חברתיות בכיתה: איזו אווירה שוררת פה? (15 דק')
- חלק ב' - למה אנחנו עושים את זה? (5 דק')
- חלק ג' - איך משנים את האקלים? (10 דק')
- חלק ד' - לימוד מקור - מקבלים אחריות ופועלים (5 דק')
- חלק ה' - סיכום: אף אחד לא נשאר מאחור - משחק (10 דק')

עזרים:

- כרטיסים שכתובים עליהם תיאורים של מצבים שבמוקדם התנהגות שאינה מכבדת

ביחידה זו נעסוק ביחס היומיומי של כל אחד מאתנו אל חבריו. במוקד הפעילות עומדות השאלות כיצד נוכל ליצור אווירה טובה וחיובית במעגלים החברתיים שבתוכם אנו נמצאים ובכללם בכיתה שלנו? מה נוכל לעשות כדי שכל אחד שנמצא עמנו ירגיש שמכבדים אותו וטוב לו? מה המשמעות של הלבנת פני חבר?

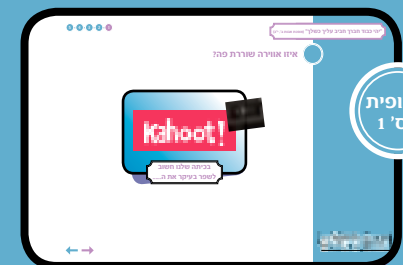
נבהיר גם את הבעייתיות שבהצמדת כינויי גנאי, נזהה סוגי אלימות: מילולית ופיזית ונסה להבין מה מניע אותנו להתנהג באלימות ובחוסר כבוד.

5 - 4 - 3 - 2 - 1

"יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" (מסכת אבות ב', י"ג)

פתיחה: בעיות חברתיות בכיתה: איזו אווירה שוררת פה?

שקופית מס' 1

אפשרות א': סקר קהוט

נקיים סקר באמצעות אפליקציית קהוט. מטרת עריכת הסקר להציף נקודות כואבות הקיימות בבתי ספר רבים ביחסים שבין אדם לחברו.

המדריך יחזור על התשובות הבולטות שהראה הסקר ויסכם בכמה משפטים קצרים איזו תמונה חברתית עולה מהן (לדוגמה: יש אווירה טובה, כבוד הדדי או אווירה הטעונה שיפור. יש שחשים פגועים וכו').

* אם אין אפשרות לשחק קהוט בכיתה ניתן לצלם את דף השאלות ולחלק לתלמידים.

! לאחר שנאסוף את

התשובות נסכם: בכל חברה אנושית ובכלל זה בכיתה נרקמים יחסים בין בני אדם. ביחסים הללו תמיד יש מקום לשיפור ולהתקדמות.

בכיתה שלנו חשוב לשפר בעיקר את _____ (כל מדריך יבקש מהתלמידים להשלים את המשפט), ובשיעור הקרוב נחשוב יחד איך לעשות זאת.

חידה 6

חלי"ד HELED מרכז חינוכי

בעיות חברתיות בכיתה: איזו אווירה שוררת פה?

1. כיצד הייתם מגדירים את המצב החברתי בכיתה?
א. מצוין ב. טוב מאוד ג. סביר ד. לא משהו.
  2. הכיתה שלנו היא מקום נעים שמכבד את כל התלמידים בתוכה.
א. כן, תמיד ב. בדרך כלל כן, לפעמים יש בעיות ג. אין כבוד הדדי. לא נעים להיות פה.
  3. אני מרגיש שיש לי בכיתה חברים שאני יכול לסמוך עליהם.
א. כן, יש הרבה ב. כן, יש לי כמה חברים ג. יש לי 2-3 חברים. הייתי רוצה שזה ישתנה ד. אין לי חברים בכיתה.
  4. האם נתקלת באלימות בבית הספר בשנה האחרונה?
א. כן, פעמים רבות ב. מדי פעם בפעם ג. ממש מקרים בודדים ד. כלל וכלל לא
  5. האם נתקלת בכיתה במצב שבו תלמידים מכנים זה את זה בכינויי גנאי?
א. וודאי, כל הזמן ב. זה קורה, אבל זה 'בצחוקים' ג. קורה, אבל די חריג ד. כלל וכלל לא
  6. אני מכיר תלמידים בכיתה או בבית הספר שמציקים להם באופן קבוע.
א. יש כמה כאלה ב. יש אחד ג. אין כאלה ילדים ד. איני מכיר, אבל ייתכן שיש
  7. 'ספגתי' לאחרונה בכיתה הערה מעליבה
א. כן ב. לא
  8. בכיתה ישנה עזרה הדדית ותמיכה לימודית בין התלמידים:
א. בהחלט, יש הרבה עזרה הדדית. ב. אם משהו יבקש עזרה, יעזרו לו. ג. מי שזקוק לעזרה - שילך למורה.
  9. יש השמצות והעלבונות בקבוצות ווטס אפ או בדפי הפייסבוק של תלמידי הכיתה.
א. כלל לא ב. מדי פעם בפעם ג. במידה רבה
  10. אם אארגן פעילות, יהיו תלמידים שלא אודיע להם עליה כי לא ארצה שישתתפו.
א. שיבואו כולם ב. יש כאלה שלא אזמין
  11. אנחנו יכולים לשפר את היחס בין אדם לחברו בכיתה ובכלל.
א. אין סיכוי ב. יש סיכוי קלוש ג. וודאי, זה תלוי רק בנו
- אני רואה בתלמידים שלומדים אתי בכיתה:
א. חברים ללימודים ב. חברים שכיף לבלות אתם גם אחרי הלימודים
ג. חברי נפש ד. לא חברים שלי

5 - 4 - 3 - 2 - 1

5 - 4 - 3 - 2 - 1

"יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" (מסכת אבות ב', י"ג)

ראמ"ה
הרשות הארצית למדידה
והערכה בחינוך

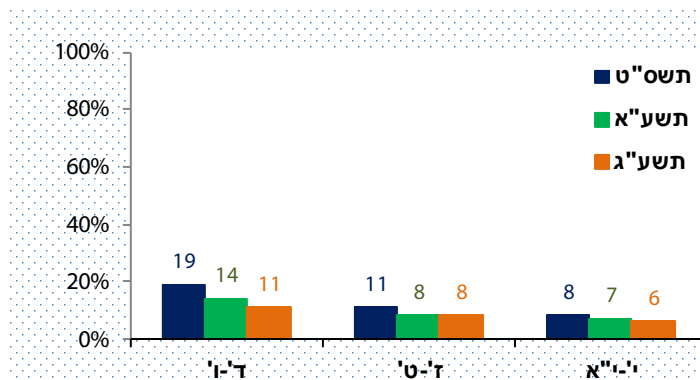
משרד החינוך
Ministry of Education
وزارة التربية والتعليم

ניטור רמת האלימות בבתי הספר עפ"י דיווחי תלמידים - תשע"ג

הרשות הארצית להערכה ולמדידה בחינוך (ראמ"ה) מתכבדת לפרסם את נתוני ניטור רמת האלימות בבתי הספר. הנתונים מתייחסים לשנת הלימודים תשע"ג (2013), בהשוואה לשנים תשס"ט (2009) ותשע"א (2011).

הנתונים נאספו מתוך שאלונים שעליהם השיבו 24,243 תלמידים הלומדים בכיתות ד'-י"א

אלימות קשה (מכות חזקות, אימים, סחיטה באיומים):

ניתוח במילים: בגיל צעיר כמעט 1/5 מהכיתה סובלת מאלימות. בגילאי התיכון האלימות הפיזית פוחתת.

אפשרות ב': סקר משרד החינוך

המדריך יקרין תוצאות סקר שערך משרד החינוך בנוגע לתופעות אלימות ולאווירה חברתית בבתי הספר. נסביר לתלמידים שעל פי הנתונים שאנו רואים, תופעת האלימות הפיזית והמילולית היא תופעה שקיימת במציאות, כמעט בכל בית ספר. אחד מכל עשרה תלמידים בקירוב מדווח על תחושת פגיעה. הדברים לקוחים מתוך נתוני משרד החינוך. להלן קישור לסקר המלא:

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Rama/HaarachatProjectim/Nitur Alimut.htm>

שקופית מס' 2

5 - 4 - 3 - 2 - 1

"יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" (מסכת אבות ב', י"ג)

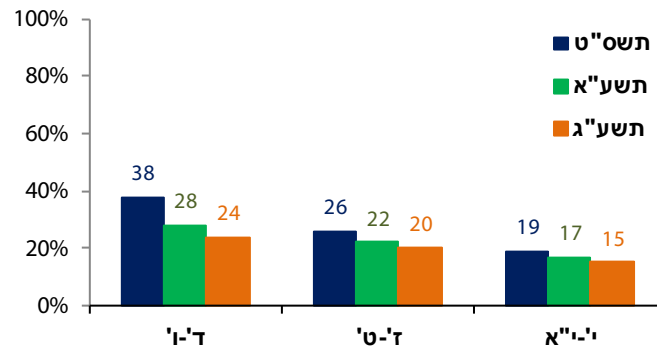
ראמ"ה
הרשות הארצית למדידה
והערכה בחינוך

משרד החינוך
Ministry of Education
وزارة التربية والتعليم

ניטור רמת האלימות בבתי הספר עפ"י דיווחי תלמידים - תשע"ג

אלימות חברתית (חרמות, הפצת שמועות וכיו"ב):

← נסכם שאליות אינה מסתכמת במכות ובבעיטות. לאלימות פנים רבות: פעמים רבות עלבון, השפלה ודחייה חברתית יכולים להכאיב יותר מאלימות פיזית.

אם מציינים שבכיתה מסוימת 15%-20% מהתלמידים מדווחים על אלימות, פירוש הדבר שכ-5 ילדים מדווחים על אלימות, וזה הרבה.

ביחידה הקרובה ננסה לחשוב כיצד ניצור אווירה טובה יותר

! הרחבה למדריך:

אפשרות נוספת לפתיחה היא להביא לפני התלמידים סיפור אישי של תלמיד שחוה דחייה חברתית או פגיעה חברתית ולצאת ממנו לדיון: האם דבר כזה יכול לקרות בבית הספר שלנו? איזו אווירה יש בכיתה? וכו'. תוכלו להיעזר בסיפור המופיע בכתבה שבקישור להלן:

<http://www.mynet.co.il/articles/0,7340,L-4613008,00.html>

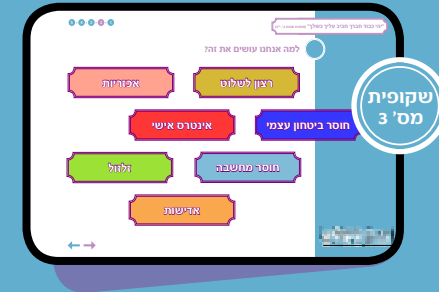
שאלות לדיון

- ? מכל סוגי האלימות הקיימים, האלימות החברתית היא הנפוצה ביותר. נסו לחשוב: מה הסיבה לזה?
- ? בתשע"ו, כאשר הרשתות החברתיות והפלאפונים תופסים מקום מרכזי בחיינו - האם לדעתכם תהיה עלייה באלימות החברתית או ירידה דווקא?

חלק ב' - למה אנחנו עושים את זה?

בשלב הזה ננסה להבין מהם הגורמים שבגללם אנשים פוגעים זה בזה. נתחיל בשאלה לדיון: מה גורם לאנשים להעליב את חבריהם ולפגוע בהם? נקרין על הלוח 7 גורמים אפשריים:

המדריך יחלק לתלמידים כרטיסים שעליהם כתובים משפטים המתארים מצבים שבהם דמויות מסוימות מתנהגות כלפי אחרות בהתנהגות שאינה מכבדת. התלמידים יצטרכו לשייך את ההתנהגויות המתוארות לאחד מהגורמים, כלומר: לזהות את הגורם שיאחראי ליצירת כל התנהגות.

חשוב לזכור שהתשובות שתינתנה אישיות. ייתכן שתלמיד אחד יצביע על גורם מסוים כמניע להתנהגות אחת, ואילו חברו יצביע על גורם אחר כמניע לאותה ההתנהגות עצמה. איש איש ודעותיו ותחושותיו.

ששי הפילה את הפלאפון של סטפני מהשולחן והחסף שלו נשבר.	שקד אקמה ממך ספר ממתיקה.	יואלי לא סיפרה לנעמה את האמת לגבי שעת המפגש של הכנע, ונעמה אימדה ופספסה.	אבינעם כדיכאון, ואף אחד לא שאל אותו מה קורה לו.	מרים העיף ארוגה את הגיף מהחוקם.
נעה העלתה אפייסבוק שיר שכתבה ויקי מבאי אבקש את רשומה אפדסמו.	שי נהג אכנע את ג'ואי 'סוס'. המער הצמח, הפך הכינוי הזה לכינוי הקבוע שלו בפי כולם.	אלכס החטיא בעיטה בכדורגל ונאלץ 'ירד עליו'.	חוני 'הסגלטה' על האיפור של מוני.	גיא הפיל כוואטס אפ ממורה מביכה על איאסו.
חונג היא היחידה שלא הוצתה אחריה יום ההולדת של יהודית אף אחד לא אמר מילה.	מיישי נכסל באיחודיו המקצועות רבים, ולא הוצעה לו שום עצרה.	יפעת נעדרה מהאיחודים ארבעה ימים, ואף אחד לא הגישך אליה להגעיין מדוע לא באה ומה שומה.	מן קיאלה את נפרד ליד בחור שנפרד ממנה.	

5 - 4 - 3 - 2 - 1

"יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" (מסכת אבות ב', י"ג)

העשרה למדריך להעמקת כל אחת מהקטגוריות:

חוסר תשומת לב - חז"ל אמרו "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות" (בבלי, סוטה ג ע"א) - פעמים רבות בשטף הדיבור או המשחק איננו שמים לב שאמירה שלנו או מעשה שלנו עלולים לפגוע בחבר, ואיננו מקדישים לכך מחשבה.

אדישות - אדישות חמורה יותר מ'סתם' חוסר תשומת לב. אדישות אין פירושה טעות (כמו חוסר תשומת לב). פירושה שאנחנו עדים לאמירה או לפעולה ומבינים שהן אינן ראויות, ש'משהו כאן לא בסדר', ובכל זאת אנחנו נמנעים מלהתערב. איננו נוקטים עמדה ואנחנו מעדיפים להישאר באזור הנוחות שלנו על פני עשיית פעולה למניעת הפגיעה בחבר.

זלזול - זלזול הוא מצב שבו אדם בז לזולתו. הבוז יכול להיות קשור לתכונה חיצונית או לתכונה פנימית שמאפיינות אותו וגורמות לאנשים לחוש כלפיו סלידה. הזלזול נובע מתחושה שגויה של עליונות וגאווה.

אינטרס - לעתים יש לאדם אינטרס, גלוי או סמוי, שיכול לגרום לו לפגוע באחר, דוגמה לאינטרסים: רצון למצוא חן בעיני החברה. קנאה במישהו ורצון 'להקטין' אותו, רצון להרגיש חזק, רצון להשיג משהו מאדם מסוים והפעלת לחץ עליו לשם כך.

אכזריות - "יצר לב האדם רע מנעוריו" (בראשית ח, כא). לכל אדם יש צדדים טובים ויש צדדים טובים פחות. לפעמים (אנחנו מאמינים שלעתים רחוקות) אנחנו פוגעים באחרים לא מתוך רצון להשיג משהו, אלא משום שאנו חלשים ונכנעים ליצר הרע (כפי שדיברנו ביחידה שעסקה בעבודת המידות, אדם צריך לעבוד על מידותיו כדי להשתכלל ולהשתפר).

חוסר ביטחון עצמי - אדם בעל ביטחון עצמי נמוך עלול לנסות לחזק את מעמדו החברתי או את הדימוי העצמי שלו על ידי ניסיון 'להנמיך' את מי שנמצא סביבו.

רצון לשלוט - אדם שמרגיש צורך להיות בשליטה על עצמו ועל מי שסביבו (כדי לא להיות מופתע, כדי לספק צורך אגואיסטי, כדי לדאוג שלא ייפגע), עלול לפגוע באחרים ולרמוס את הרצונות שלהם כדי שיתאימו לתכניתו ולרצון האישי שלו.

← סיכום: המדריך יקרין על הלוח את דברי חז"ל:

"המלבין פני חברו כאלו שופך דמים" (בבא מציעא נח ע"ב)

שאלות לדיון

? חכמים רואים בפגיעה ובגרימת בושה לחבר מעשה חמור מאוד ומשווים אותו לרצח. התוכלו להסביר מדוע?

5 - 4 - 3 - 2 - 1

"יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" (מסכת אבות ב', י"ג)

חלק ג' - איך משנים את האקלים?

לפניכם סרטוני אנימציה שמציגים סטואציות חברתיות שונות. צפו בהם, נסו לקשר בין לבין אירועים שעשויים להתרחש בכיתה, וחשבו יחד כיצד נכון לנהוג בכל אחד מהמקרים.

הגשר

כדאי להפסיק את הסרטון באמצע, לענות על השאלה ולהמשיך בהקרנה.

שאלות לדיון

- ? מה גורם ליחס העויין ולמריבה של הצבי והדוב (לאיזו קטגוריה מהקטגוריות זה מתאים)? מה גורם ליחס של שניהם לדביבון ולארנב?
- ? מהם החסרונות ומהם היתרונות של הדרך שבחרו הדוב והצבי להתמודד עם הקונפליקט? האם לדעתכם הדרך הזאת תקדם אותם לפתרון טוב?
- נמשיך את הקרנת הסרטון עד הסוף:
- ? מה בעשייתם של הארנב והדביבון שונה מהעשייה של הדוב והצבי? האם הסנאי יצא מושפל מהעובדה שהתכופף ונתן לחבר לקפוץ מעליו?
- ? כיצד אתם בוחרים להתנהג כאשר אתם בקונפליקט? האם אתם מוכנים להתכופף או נלחמים?
- ? מי אחראי לפתור את הקונפליקט בדרכי שלום?
- ? **מה הכלל החשוב ביותר שהסרטון מלמד על הדרך שבה אפשר ואפילו כדאי לפתור קונפליקט?**

חלופה סגורה:

- ? ישנו משפט מפורסם שאומר: בקרב אל תהיה צודק, היה חכם. בסרטון 'הגשר' מי לדעתכם צודק ומי לדעתכם חכם? הסבירו.

5

4

3

2

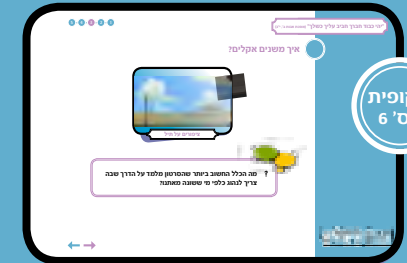
1

"יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" (מסכת אבות ב', י"ג)

ציפורים על תיל

שאלות לדיון

- ? כיצד מתנהגות הציפורים בין לבין עצמן?
- ? מה גורם להן להתייחס באופן שהן מתייחסות לציפור החריגה?
- ? מה היה עליהן לעשות? מה המחיר שהן משלמות על ההתנכלות לה?
- ? כיצד אנחנו מתנהגים לתלמיד ששייך לכיתה אבל שונה מעט מרובנו? מה אנו מפסידים כאשר אנחנו דוחים אותו או לועגים לו? (זה פוגע במידות שלנו ובאופי שלנו וכמו כן אנחנו מפסידים את מה שיש לו לתרום לכיתה כולה. ייתכן שבתגובה לפגיעה הוא יעורר מהומות, הפרעות, כעס ומריבות, ואת כל אלו אפשר היה למנוע לו היינו משתפים אותו)
- ? מי אחראי לפתרון חוסר הנוחות? הציפורים הקטנות? הציפור הגדולה?
- ? **מה הכלל החשוב ביותר שהסרטון מלמד על הדרך שבה צריך לנהוג כלפי מי ששונה מאתנו?**

שקופית
מס' 6

← **סיכום:** מעצם היותנו שונים, בעלי רצונות אישיים ונקודות מבט שונות, נוצרים בינינו קונפליקטים ומצבים שעשויים לעורר חוסר נוחות או חוסר הסכמה. האחריות להשתדל לפתור את הקונפליקט בדרכי שלום באמצעות הידברות וסובלנות היא האחריות של כל אחד מאתנו.

כוחניות, התנשאות, השפלה ועקשנות לא ייטיבו את האווירה הקבוצתית אלא ישפיעו עליה לרעה, ואיש לא ירוויח מכך. כדי לחיות בחברה טובה ונעימה ולהצליח לפתור קונפליקטים בקלות מבלי לגרום לפגיעה ולאלימות, צריך בעיקר לחזק את מידת הענווה; לתת מקום לאחר ולראות את מעלותיו; להיות סבלן, מכבד ומקשיב.

חלק ד' - לימוד - מקבלים אחריות ופועלים

"יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" (אבות ב', י"ג)

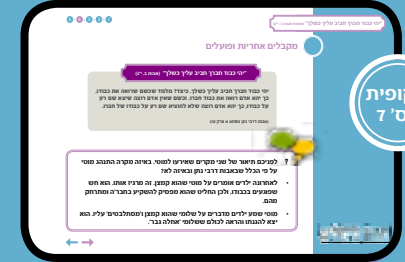
במשנה בפרקי אבות מופיע הכלל:

אפשרות א':

באבות דרבי נתן הכלל הזה מופיע ומלווה בהסבר:

יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך. כיצד? מלמד שכשם שרואה את כבודו, כך יהא אדם רואה את כבוד חברו. וכשם שאין אדם רוצה שיצא שם רע על כבודו, כך יהא אדם רוצה שלא להוציא שם רע על כבודו של חברו.

(אבות דרבי נתן נוסחא א פרק טו)

שאלות לדיון

- ? לדעתכם, אילו התנהגויות כולל הכלל הזה?
- ? איך נראית כיתה שהכלל הזה מנחה אותה?
- ? האם יכול להיות שדברים שלא מפריעים לי יפריעו לחברי?
- ? האם הכלל הזה הוא ציווי מה לא לעשות או מה כן לעשות?

חלופה סגורה:

- ? לפניכם תיאור של שני מקרים שאירעו למוטי. באיזה מקרה התנהג מוטי על פי הכלל שבאבות דרבי נתן ובאיזה לא?
- לאחרונה ילדים אומרים על מוטי שהוא קמצן. זה מרגיז אותו. הוא חש שפוגעים בכבודו, ולכן החליט שהוא מפסיק להשקיע בחבר'ה ומתרחק מהם.
- מוטי שמע ילדים מדברים על שלומי שהוא קמצן ו'מסתלבטים' עליו. הוא יצא להגנתו והראה לכולם ששלומי 'אחלה גבר'.

5 - 4 - 3 - 2 - 1

"יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" (מסכת אבות ב', י"ג)

אפשרות ב':

ר' שמואל די אוזידא, בפירושו על פרקי אבות בנה נדבך נוסף:

ציווה לאדם שאם תראה שום אדם נוגע בכבוד חברך ומחרפו ומגדפו "יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" ולא תשתוק. רק תעמוד כנגדו ותתקוטט** עמו על אשר נגע בכבוד חברך. וכמו שאם היה נוגע בכבודך היית עומד כנגדו ומתקוטט עמו לפי שנגע בכבודך, וכבודך חביב עליך, כן יהיה כבוד חברך חביב עליך כשלך.
(מדרש שמואל, אבות ב', יב)

שקופית
מס' 8

שאלות לדיון

- ? האם, לפי הפירוש של מדרש שמואל, מדובר רק בהימנעות מפגיעה או ביותר מזה?
- ? מתי וכיצד נכון להתערב במקרים שבהם עדים לפגיעה באחר?
- ? איזו אחריות ככיתה מטילים עלינו הדברים?

**חשוב להדגיש שבלשונו של ר' שמואל די אוזידא, 'להתקוטט' - אין פירושו לנהוג באלימות או לריב, אלא לצאת בתקיפות כנגד הפוגע.

כיצד הייתם נוהגים בכל אחד מהמקרים האלה:

י"א דים באוטובוס ציקים אנעה
שאגם לא מכירים.

החברה שלך 'יורדים' על
חבר טוב שלך.

נכנס לכיתה מורה מחליף וכמה
גאונים 'מגללים' בו ומכזים אותו.

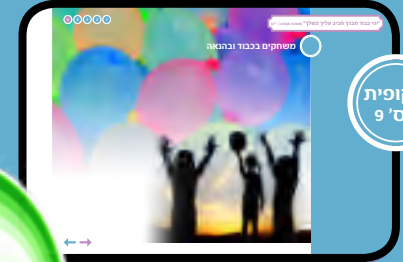
5 - 4 - 3 - 2 - 1

"יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" (מסכת אבות ב', י"ג)

חלק ה' - סיכום

אפשרות א': משחקי שיתוף פעולה (אם אין זמן - נוותר על החלק הזה)

נסכם את היחידה במשחק שבמרכזו הצורך של התלמידים לשתף פעולה ולהיות קשובים זה לזה. הדגש יושם בשפה נקייה שבה יתבטאו התלמידים איש כלפי רעהו: ללא קללות, העלבות והערות פוגעניות. חשוב לשמור על כללים של כבוד הדדי, דיבור מכבד סובלנות וויתור.

שקופית מס' 9

1. **בלונים:** מחלקים את התלמידים ל-3 קבוצות. כל קבוצה מקבלת סיכה אחת 6-1 בלונים. על הקבוצה לשמור שבלונים רבים ככל האפשר מאלו שברשותה, יישארו מנופחים במשך 3 דקות תמימות.

2. **משחק הכדורים:** כל התלמידים עומדים במעגל. המדריך זורק לאוויר כדור טניס אחד. על הקבוצה לדאוג שהכדור לא ייפול ויגיע לרצפה. אחד המשתתפים תופס אותו ומיד מוסר אותו בזריקה למשתתף אחר וכן הלאה. כעבור דקה, המדריך יזרוק לאוויר כדור נוסף, וכעבור דקה נוספת - כדור שלישי. אחריות המשתתפים - להמשיך ולשמור שכל הכדורים ינועו באוויר ממשתתף למשתתף ולא ייפלו. המשחק מהנה, ומטרתו לפתח את התקשורת הבין-אישית, את שיתוף פעולה בין כולם ואת שימת הלב לאחר.

3. **בקבוק נודד:** מתחלקים לקבוצות. כל קבוצה מסדרת שורה של כיסאות, כיסא ליד כיסא, ומתיישבת. לכל קבוצה - בקבוק מים קטן. הבקבוק נמצא אצל המשתתף שיושב באחד הקצוות של השורה. על חברי הקבוצה להעביר את הבקבוק ביניהם עד שיגיע למשתתף היושב בקצה השני של השורה, וכל זאת - בלי להיעזר בידיים (נא לשים את הידיים מאחורי הגב). במקרה שהבקבוק נפל לרצפה, מתחילים את התהליך מהתחלה. הקבוצה שהעבירה את הבקבוק מקצה לקצה מבלי שייפול - היא המנצחת.

! לאורך המשחק המדריך ישים לב לאווירה בכיתה, לדרך הדיבור של החברים זה לזה ולדרך ההתייחסות שלהם זה לזה. בסוף המשחק המדריך ישקף לתלמידים אם עמדו במשימה, יברר אתם אם התנהגות מכובדת תרמה להצלחה במילוי המשימה וכן יתאר את האווירה ששררה בכיתה בזמן הפעילות ואת התחושות שעלו אצלו בעקבותיה.

5 - 4 - 3 - 2 - 1

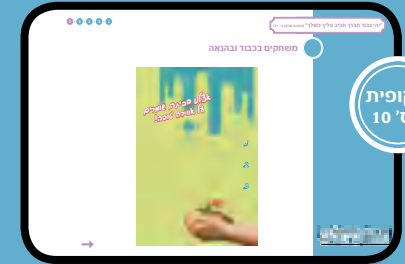
"יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" (מסכת אבות ב', י"ג)

חלק ה' - סיכום

אפשרות ב': כללים כיתתיים

לאור התחושות ותיאורי המצב שעלו בכיתה במהלך הפעילות, המדריך יבקש מהתלמידים להציע 3 כללים / מעשים שהכיתה תקבל על עצמה (כקבוצה וכן כל אחד באופן אישי) ובעזרתם תיצור בכיתה אווירה נעימה ומכבדת. כדאי ליצור כרזה גדולה שבה יופיעו שלושת הכללים ולתלות אותה מעל הלוח.

← **סיכום היחידה:** האדם הוא יצור חברתי. החברה עוזרת לנו להגדיר מי אנחנו, נותנת לנו כוחות ומסייעת לנו בשעת קושי או מצוקה. לכן חשוב מאוד שהחברה הסובבת אותנו תהיה חברה נעימה, טובה ומכבדת. הדבר תלוי בכל אחד מאתנו. אם כולנו נתאמץ למען החברים והסביבה, כולנו נרוויח מזה.

שקופית
מס' 10

1.

2.

3.

